

Na starość jak znalazł

Starszy pan (choć niekoniecznie) gustownie ubrany w strój wskazujący na przynależność do określonego środowiska, np. myśliwskiego, podpierający się stylową laską, wzbudza zainteresowanie, sympatię i pozwala przypuszczać, że jest osobą kulturalną, dbającą o detale i ceniącą swe związki ze środowiskiem, o którym informują charakterystyczne atrybuty stroju i „kija”.

Opowiem o laskach, które, być może z racji jesieni mojego żywota, wzbudzają zainteresowanie, czasem zachwyty. Są wśród nas koledzy posługujący się laskami z konieczności, ale i tacy, którzy je kolekcjonują.

Historia laski jest stara jak ludzkość. W czasach pierwotnych, w formie kija, służyła do podpierania się, do walki i obrony oraz zdobywania pożywienia. Laski znane są z rysunków naskalnych, jak ta z zagadkowego, niezinterpretowanego do końca, malowidła z jaskini Lascaux, na którym obok leżącego myśliwego, rannego żubra, stoi patyk zakończony wizerunkiem ptaka, interpretowany jako laska – berło, totem. Totemy i berła, często zakończone postaciami zwierząt, znane były w początkach cywilizacji, spełniały rolę przedmiotów kultowych. W Anatolii (dzisiejsza Turcja), miejscu najstarszego osadnictwa, figurami jeleni zdobiono sztandary, zakończenia berel i lasek kultowych, które uważane były za własność bóstw. W muzeum Cywilizacji Anatolijskich w Ankarze znajdują się dziesiątki takich berel z epoki brązu.

Ciekawym znaleziskiem jest też neolityczna rytualna laska, zakończona głowicą w kształcie łba łosia, pochodząca z osady ludności narwskiej, schyłkowego paleolitu (Litwa).

Laska jest też wymieniana w Biblii. Atrybutami władców plemion izraelskich, przemierzających pustynię były laski, a las-

Laska Dinozosa

Laska neolityczna

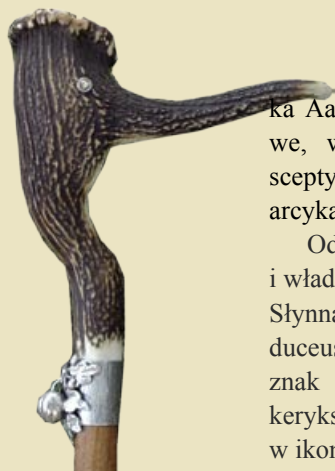
Laska Aarona

Kaduceusz

Laska Eskulapa

ka Aarona, na której w nocy, za sprawą Jahwe, wyrosły kwiaty i migdały, utwierdziła sceptyków o wyborze Aarona na pierwszego arcykapłana Izraela.

Od starożytności była oznaką godności i władzy, tak duchownej, jak i świeckiej. Słynną starożytną laską jest symboliczny kaduceusz (kerykejon), zwany laską heroldów, znak pokoju i handlu, oznaka nietykalności keryksa (posłańca, herolda). Przedstawiany jest w ikonografii, heraldyce w postaci prostego kija z dwoma wężami, symbolizującymi mądrość, rozwagę, często bywa zwieńczony rozpostartymi skrzydłami. Kaduceusz był atrybutem boga Hermesa i bogini Iris.

Laski były też atrybutami Eskulapa (Asklepiosa) – boga lekarzy i Dionizosa (Bachusa). Laska Eskulapa jest dziś symbolem medycyny, opleciona wężem, który wskutek linienia, symbolizuje długowieczność, odnowę życia. Laska Dionizosa, zwana tyrsem, ma postać sosnowego lub jodłowego kija zakończonego szyszką sosny pini lub jodły, opleciona bluszczem lub winoroślą symbolizowała urodzaj, płodność, nieśmiertelność świata roślinnego, wegetację, urodzaj, zmysłowość.

W Polsce od końca XIV wieku laska była atrybutem królewskich marszałków, laski trzymali posłowie prowadzący obrady, później funkcyjni Marszałowie Izby Poselskiej. Tradycja Laski Marszałkowskiej, jako symbolu trwania obrad sejmu i senatu przetrwała do dzisiaj. Symbolem dostojęstwa w Kościele jest laska – pastorał.

W armii brytyjskiej krótkie laseczki (25-30 cm) oficerskie (swagger stick), zdarzało się, że ze zdobieniami zoomorficznymi, były symbolem władzy wojskowej. Służyły do komenderowania w czasie musztry, podczas przemarszów, ale i do wymierzania kar cielesnych. W kawalerii używano szpicruty.

Na rycinach z II połowy XIX w. panowie, bez względu na wiek, posługiwali się ozdobną laską, będącą elementem eleganckiego stroju, symbolem powagi, dostojęstwa i pozycji spo-

lęcznej. Laski z minionych wieków, oferowane w antykwariatach i na aukcjach internetowych zadziwiają różnorodnością materiałów, form, zdobień i funkcji. Metalowe, bursztynowe, hebanowe, bambusowe i z innych twardych drzew, zakończone główkami z metalu, kości słoniowej, poroży jeleniowatych, stanowią prawdziwe dzieła sztuki.

W 1921 r. za sprawą angielskiego fotografa Jamesa Biggsa rozpoczęła karierę biała laska – symbol osób niewidomych.

Laski wyposażano w dodatkowe oprzyrządowanie, najczęściej ukryte w kiju: sztylety, pistolety, kieliszki, tajemne schowki na dokumenty i naczynia z alkoholem. Znane są laski z uchwytami do wieszania toreb z zakupami, ze stołeczkami, parasolkami. W Muzeum Literatury w Warszawie znajduje się laska pisarza i myśliwego Melchiora Wańkowicza z ampulką na koniak.

Laski (kije, pastorały) używane przez myśliwych spełniają dwojaką funkcję. Pomagają w łowach i w codziennym życiu. Laski: stołki, parasole, podpórki pod broń (pastorały), podpórki przed upadkiem, zwłaszcza w górach, to współczesna myśliwska codzienność. Mówiąc o pastorałach staje mi przed oczami obraz Kazimierza Pochwałskiego, ukazujący cesarza Franciszka Józefa z pastorałem, pozującego przy ubitym jeleniu. Myśliwi ludowi (Kurpie, górale), uzdolnieni artystycznie, wykonywali laski samodzielnie, można je obejrzeć w muzeach ludowych, można też zamówić u współczesnych twórców ludowych.

Laska myśliwska wzbudza coraz szersze zainteresowanie wśród członków KKiKŁ PZŁ. Są wśród nas koledzy kolekcjonujący te przedmioty. Cieszą oko podpórki zdobione motywami myśliwskimi, świadczące o smaku artystycznym właściciela i utożsamianiu się z łowiecką bracią.

Krzysztof Mielnikiewicz

Laski ze zbiorów M. Stańczykowskiego, autora i z internetowych portali aukcyjnych

